

ПАМ'ЯТНІ ДАТИ**ПРОФЕСОР В.Г. ШЛОПОВ – ВИДАТНИЙ ПРЕДСТАВНИК ВІТЧИЗНЯНОЇ
ПАТОЛОГІЧНОЇ АНАТОМІЇ
(ДО 80-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)**

Представлено біографічний нарис та науково-педагогічний шлях Заслуженого діяча науки і техніки України, професора кафедри патологічної анатомії Донецького національного медичного університету Валерія Геннадійовича Шлопова – видатного українського вченого, талановитого педагога та організатора науки, який зробив величезний внесок у розвиток патологічної анатомії нашої країни.

29 березня 2020 року минуло 80 років від дня народження Заслуженого діяча науки і техніки України, професора кафедри патологічної анатомії Донецького національного медичного університету Валерія Геннадійовича Шлопова – видатного українського вченого, талановитого педагога та організатора науки, одного з кращих представників української медичної інтелігенції.

Є люди, яких вважають зразком і гордістю колективу, університету, країни, і скільки б часу не минуло, а пам'ять про них житиме у серцях людей, як і пам'ять про Валерія Геннадійовича Шлопова.

Народився Валерій Геннадійович 29 березня 1940 року в м. Маріуполі Донецької області. Його мати – чарівна гречанка, Валентина Петрівна Богадиця, була відомим і вельми поважним лікарем у цьому місті. Довгий час вона завідувала відділом охорони здоров'я міського виконавчого комітету. Саме вона та бабуся по батьківській лінії заклали підґрунтя для становлення Валерія Геннадійовича як майбутнього лікаря. Напередодні окупації Маріуполя хлопчик, разом з госпіталем, в якому працювала мати, був евакуйований у м. Ленінакан (Вірменія), де перебував до 1944 року. Його батько з перших днів був учасником Другої світової війни, яку закінчив у 1945 році в Берліні. Після війни він працював журналістом у засобах масової інформації м. Маріуполя.

Після закінчення середньої школи №1 в м. Маріуполі у 1958 році Валерій Шлопов вступив до

Кубанського державного медичного інституту, а після закінчення першого курсу перевівся для подальшого навчання в Донецький державний медичний інститут імені М. Горького, який закінчив у 1964 році, і був рекомендований Вченою радою інституту на наукову роботу.

З 1964 року почав працювати молодшим науковим співробітником Центральної науково-дослідної лабораторії Донецького державного медичного інституту імені М. Горького, а з 1965 року – за сумісництвом – на кафедрі патологічної анатомії, спочатку асистентом, потім – старшим науковим співробітником.

Все більше заглиблюючись у практичні питання патоморфології, зокрема онкоморфології, В.Г. Шлопов не був байдужим до наукового пошуку. Він ретельно аналізує і структурує клінічні дані, помічає цікаві особливості, виявляє свіжі тенденції в ході лікувальних заходів і знаходить все нові й нові цікаві закономірності в, здавалося б, повсякденній і рутинній для інших роботі. Бажання поділитися незвичайними власними спостереженнями і отримати їх підтвердження започаткували листування та консультації з американським патологом, професором Артуром Пурді Стаутом (Arthur Purdy Stout) з Інституту Збройних Сил США – провідним фахівцем в світі з питань патоморфології пухлин м'яких тканин.

Здатність глибокого наукового осмислення і винятковий творчий підхід до всього, що може здатися звичайним, спонукають Валерія Геннадійовича до написання і подальшого захисту у 1969 році кандидатської дисертації «Морфологія зрілих сполучнотканинних пухлин м'яких тканин» під керівництвом відомого на теренах СРСР вченого-патологоанатома, професора Дікштейн Катерини Олександрівни. У 1985 він захищає докторську дисертацію «Системна стереометрична модель морфогенезу сполучнотканинних новоутворень», і вже в 1986 році йому присвоюють вчене звання «професор».

Упродовж п'ятдесяти років (1964-2014 рр.) Валерій Геннадійович Шлопов був керівником відділу патоморфології Центральної науково-дослідної лабораторії Донецького національного медичного університету.

Будучи завідувачем відділу, він стає ініціатором впровадження сучасних електронномікроскопічних, морфологічних, поляризаційно-оптичних та морфометричних методів з використанням комп'ютерних технологій, і з тих пір пов'язує своє життя з вихованням нових поколінь майбутніх патологів і наукових співробітників.

Валерій Геннадійович розвивав патологоанатомічну науку серед молодих науковців й одночасно виховував їх. Довгий час він був науковим консультантом університетського Студентського наукового товариства імені Н.Д. Довгялло. До молоді Валерій Геннадійович завжди ставився з особливим трепетом

і найтоншою акуратністю. Він часто любив повторювати, що не талановитих людей не буває. Вражаюче, але професор В.Г. Шлопов вмів так точно, лаконічно і, головне, адресно сформулювати завдання для кожного, що результат завжди виправдовував будь-які очікування. Саме тому, як говорив сам Валерій Геннадійович, йому вдалося дати імпульс до розвитку в професії і півтвіку в життя величезній кількості молодих науковців.

Валерій Шлопов – людина, котра зробила себе сама, а також – всіх своїх учнів. У підсумку він зміг довести, що патоморфологія – головна і базова область розвитку медицини. При цьому він примудрявся захопити своїми оригінальними науковими ідеями лікарів різних спеціальностей. Саме тому під керівництвом професора Валерія Шлопова науковим вивченням патоморфологічних аспектів із захопленням займалися терапевти, хірурги, акушери-гінекологи, онкологи, анестезіологи, дерматологи, урологи, інфекціоністи, педіатри, стоматологи та фахівці інших спеціальностей.

Професор В.Г. Шлопов – один з найбільш неординарних, оригінальних і неповторних у всіх сферах учених, найяскравіший представник медичної професури. І всі, хто спілкувався з ним, а тим більше, хто знав його особисто і працював з ним, не дадуть перебільшити: Валерій Геннадійович був надзвичайно самобутньою і колоритною особистістю. Він глибоко цікавився питаннями всесвітньої історії та філософії. Він досконало володів французькою та вивчав грецьку мову, був знаним цінителем давньогрецької міфології та французького імпресіонізму, чудово танцював рок-н-рол і танго. Високий професіоналізм, аристократизм і якась невідчутна особиста привабливість відчувалися в кожному його слові і вчинкові.

Незважаючи на мінливі тенденції і нав'язливі моди в суспільстві, Валерій Геннадійович завжди мав свою власну думку, не боявся відкрито і прямолінійно говорити про те, що прийнято замовчувати й не промовляти вголос при певних обставинах. У висловлюванні своїх оригінальних, відвертих і завжди актуальних думок Валерій Геннадійович був виключно точний, афористичний, неймовірно дотепний, іноді саркастичний, але завжди надзвичайно аргументований. Дивно, але ця самобутня харизма професора відчувалася і в науковому процесі. Він ніколи не боявся слідувати проти течії і всупереч чужій думці і, тим самим, незмінно створював власну течію, яка ставала бажаною траєкторією для багатьох його послідовників. Валерій Геннадійович був щирим і ніколи не боявся брати на себе відповідальність. Умів відповідати за свої слова. Завжди!

Основними науковими напрямками діяльності професора В.Г. Шлопова були морфологія нейродистрофічних хвороб, зокрема пріонних енцефалопатій, конформаційна патологія головного мозку, лікувальний патоморфоз злоякісних новоутворень, фундаментальне дослідження застосування високочастотного елек-

трохірургічного зварювання тканин, поляризаційна мікроскопія в біології та медицині, патоморфологія псоріатичної хвороби, інфекційна патологія, в тому числі – патоморфогенетичні закономірності перебігу грипу А/Н1N1/California /04/0, морфофункціональна оцінка внутрішніх органів постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС.

Наукову діяльність професор В.Г. Шлопов поєднував з практичною роботою, працюючи тривалий час лікарем-патологоанатомом Донецького обласного клінічного територіального медичного об'єднання.

Він неодноразово стажувався у клініці Сен-Луї (Hôpital Saint-Louis, Париж, Франція) – одній з найвідоміших і найстаріших у Парижі, де першим з вітчизняних учених разом із професором-патологоанатомом Клодом Брошерью вивчав патоморфологію СНІДу та дерматопатологію. Тривала праця у Франції дозволила зібрати оригінальну колекцію гістологічних препаратів рідкісних, зокрема тропічних, лімфо-проліферативних та дерматологічних захворювань людини.

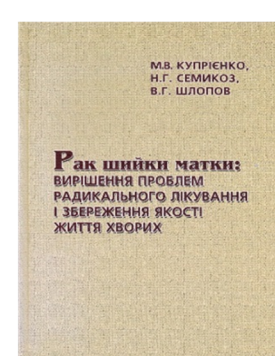
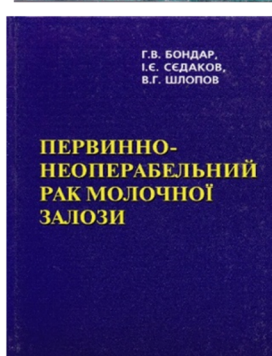
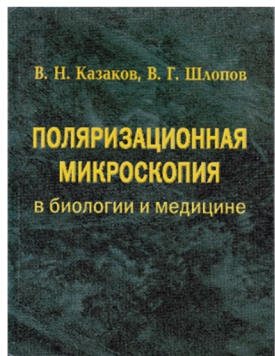
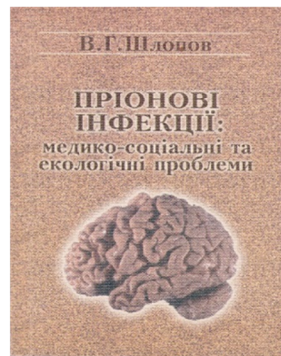
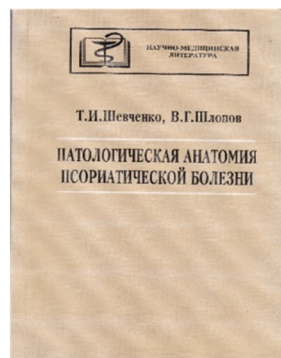
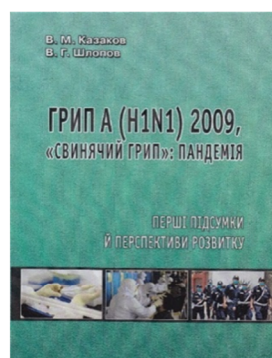
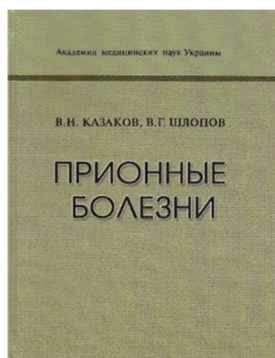
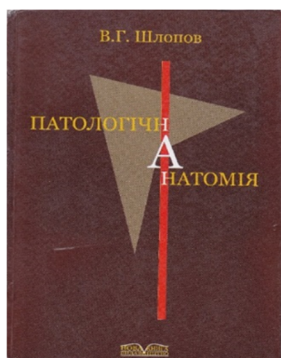
Валерій Геннадійович добре відомий за кордоном чисельними публікаціями та виступами на міжнародних конгресах і симпозіумах, а також завдяки багаторічній міжнародній співпраці з ученими-патологами Білорусі, Болгарії, Греції, Ізраїлю, Кіпру, Росії, США і Франції.

Результати наукового доробку професора В.Г. Шлопова представлені у понад 300 наукових працях, з яких 25 монографій. Провідне місце серед них посідає підручник «Патологічна анатомія», який вперше був виданий державною мовою в незалежній Україні у 2004 році та допущений Міністерством охорони здоров'я України як підручник для студентів вищих навчальних медичних закладів III-IV рівнів акредитації – лист №23-01-25/315 від 14.11.2003 р. За цим підручником вже багато років і по теперішній час навчаються студенти, інтерни та молоді лікарі, що говорить про велику значущість, фахову майстерність і реноме автора. За 50 років роботи на теренах патологічної анатомії професор В.Г. Шлопов створив солідну наукову школу. Під його керівництвом та науково-консультативною допомогою захищені й затверджені ВАК СРСР та України 11 докторських і 25 кандидатських дисертацій. Сьогодні його учні – це провідні фахівці і професори не тільки в Україні, але й у США, Ізраїлі, Греції, Сирії, Йорданії, Німеччині та в інших країнах світу.

Син та невістка Валерія Геннадійовича продовжили його справу – захистили кандидатські дисертації за спеціальністю «патологічна анатомія» та працюють у США.

Протягом усіх років роботи в Alma Mater В.Г. Шлопов активно поєднував науково-педагогічну і громадську діяльність. З 1974 по 1978 роки він був заступником декана по роботі з іноземними студентами, з 1981 по 1988 роки – проректором з ідейно-виховної роботи.

Валерій Геннадійович був організатором в Донецьку у 1970 та 1986 роках I і IV з'їздів патолого-анатомів УРСР. У 1984 році він стає головою семінару Наукової ради НАН України «Математичні методи і системний аналіз у медицині і біології» з проблеми «Кібернетика». З 1985 року – член редакційної ради часопису АМН СРСР «Архів патології», а з 2004 р. – член редколегії журналу «Патологія» Асоціації патологів України. З 1993 року – член спеціалізованої вченої ради в Донецькому національному медичному університеті з захисту докторських і кандидатських дисертацій зі спеціальностей «Онкологія», «Хірургія» та «Патологічна анатомія». З 1996 року – член Проблемної комісії «Патологічна анатомія» МОЗ та НАМН України.

За особливі досягнення у вітчизняній науці у 2008 році професору В.Г. Шлопову було присуджено почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України». Рішенням IX Конгресу патологів України у 2013 році він нагороджений медаллю імені Г.М.Мінха за особливий внесок у розвиток патологічної анатомії. До його думок з цікавістю прислухалися і з ними рахувалися найтитулованіші вчені країни.

Його ім'я добре знають і поважають сучасні патоморфологи.

Валерія Геннадійовича Шлопова не стало 16 лютого 2015 року після тривалої хвороби. Для всіх його учнів і друзів – це вічна печаль, але, безумовно, назавжди також світла пам'ять. Взагалі, вимовляти слово «був» стосовно Валерія Геннадійовича якось зовсім недоречно. Той колосальний внесок у розвиток медичної науки в Україні, який зробив професор В.Г. Шлопов, навряд чи можна переоцінити і, вже точно, забути. Масштаб його особистості, без перебільшення, настільки об'ємний, що, ми впевнені, ні безжалісний час, ні несприятливі обставини не зможуть його применшити і, тим більше, стерти. Безумовно, будуть нові імена, прийдуть нові люди і спалахнуть свіжі наукові ідеї, але ім'я талановитого вченого і блискучого патолога і педагога Валерія Геннадійовича Шлопова абсолютно точно не зникне і не зблідне у вітчизняній патологічній анатомії. Більше того, яскраве і самобутнє «сузір'я» його оригінальних ідей і думок з роками засяє ще сліпучіше і осяйніше, щоб освітити шлях у науці вдячних послідовників.

Відтак, життя, наукова і педагогічна діяльність професора Валерія Геннадійовича Шлопова слугує яскравим прикладом працьовитості, відповідальності, обов'язку, самовіддачі, і ми схилиємо голову перед пам'яттю Великого Вченого і Вчителя, і пишаємося тим, що нам пощастило бути його сучасниками.

Колектив авторів:

Д.Д. Зербіно¹, Л.І. Волос¹

¹Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, Львів, Україна,

Ю.Б. Чайковський²,

²Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, Київ, Україна,

В.І. Черній³,

³Державна наукова установа «Науково-практичний центр профілактичної та клінічної медицини» Державного управління справами, Київ, Україна,

Т.В. Святенко⁴,

⁴Дніпровський державний медичний університет, Україна,

Н.М. Воронич-Семченко⁵,

⁵Івано-Франківський національний медичний університет, Україна,

М.М. Багрій⁶,

⁶Інститут патології та цитології медичної клініки та медичного інституту Федеральної Землі Бранденбург, Німеччина,

І.В. Свистунов⁷,

⁷Національний медичний університет охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика, Київ, Україна,

Т.Є. Михайличенко⁸,

⁸Донецький національний медичний університет, Лиман, Україна